

er hensigtsmæssig, og man, gaaende ud herfra, skal afhandle de Bilkaar, de Betingelser, under hvilke Fæsterne skulle have deres i Fæste havende Steder til Selveiendom, da er det min fulde Overbevisning, at man maa stille Bilkaarene billige, at man maa stille dem saaledes, at Fæsterne kunne være tjente med og have Tilbøielighed til at købe, thi ellers forseiler man Hensigten med Loven, ellers vil sandelig Fæsterne ikke afbenytte Loven; thi seer man hen til de frivillige Overenskomster, saa viser det sig, idetmindste paa mangfoldige Steder, at disse Overenskomster ere fremkomne paa ret favorable Bilkaar for Fæsterne. Men for det Tilfælde, at Thinget skulde ville have en Evangslov, og der saaledes skulde være Spørgsmaal om Betingelserne, om Bilkaarene, da kan jeg for mit Bedkommende i de fleste Puncter indgaae paa de Betingelser, som ere opstillede i det foreliggende Lovforslag, naturligviis med een og anden Modification. Men hvorfor jeg er imod en Evangslov, det er ogsaa navnlig af den Grund, at, saafremt Fæsterne ikke ville afbenytte den, hvilket man let kan tænke sig, saafremt Bilkaarene for Overdragelsen ikke være særdeles billige, saa staaer den hele Sag stille; thi fra det Dieblik af, at en Evangslov udkommer, saa tør man ikke mere gjøre Regning paa det Humanitets- og Billighedshensyn, som man dog ikke kan nægte, at der fra mange Godseieres Side har været viist mod Fæstebonden ved Stedernes Overdragelse til Selveiendom. Hvad jeg saaledes har villet udtale, det er, at vil man have en Evangslov, hvilket jeg, som udtalt, ikke for Tiden anseer for ønskelig, saa maa man opstille Betingelserne billige for Fæsterne, thi ellers opnaaer man ikke hvad man vil, nemlig Selveiendom. Min Mening er, som sagt, at jeg ikke troer, at det for Dieblicket er rigtigt at vedtage en saadan Evangslov.

Amnitshøll: Forfaauidt den ærede Rigsdagsmand for Aalborg Amts 2den Valgfreds (Tillisch) blandt Andet har yttret, at han antog, at Hensigten med Lovforslaget vilde forseiles paa Grund af, at Fæsterne paa de Godser, hvor Bønderne behandlede vel, vilde ønske at blive Selveiere, og dertimod, hvor de bleve behandlede ilde, hvor de bleve udsugede,

ikke vilde ønske det, saa kommer han viist i Modsigelse (Tillisch: Nei!). Jeg huffer ikke Ordene, som saaldt, men det var dog Meningen, idet han nemlig sagde, at de, der blive udsugede, vilde ikke søge at blive fri (Tillisch: De vilde ikke være istand dertil!). Saadant vil jo nærmere vise sig, naar det bliver trykt. Iøvrigt maa jeg bemærke med Hensyn til hvad den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns 6te District (Mourier) yttrede om, at Forholdene i gamle Dage være forskellige fra nu, i Henseende til Fæstevæsenet, at jeg er enig deri i mange Poster, navnlig til Fordeel for den Nødvendighed, jeg finder, der er tilstede for, at Fæstevæsenet snart maa ophøre. Enhver veed, at den Selveiergaard, med hvilken den Gaard, som Fæsteren køber, sættes i Klasse, er steget Dag for Dag ikke alene ved tilfældige Conjunctioner, men og ved selve Lovgivningens Foranstaltninger og det i den sidste Tid. Jeg skal blot berøre Forordningen af 12te Februar 1849, hvorved Værnepligten blev gjort almindelig. Enhver veed, hvor bange man forhen var for at købe en Bondegaard, naar man ikke forud horte til den værnepligtige Stand, fordi man vidste, at Ens Sønner bleve værnepligtige, og dette var virkelig, troer jeg, en stor Indskrænkning i selve Selveierbondegaardenes Værdi i Handel og Wandel; denne er jo ophørt i den sidste Tid, da der heri ingen Forskjel længer er paa, om man er i Besiddelse af Bondefjord eller ikke. For den, som har flere Sønner, vil det kunne løbe op til mange hundrede Rigsdaler og i Krigstider til over tusinde Rigsdalers Forskjel i Værdien af Besiddelse af disse Eiendomme. Dette er blot et enkelt Punkt ved Siden af mange andre. Jeg troer virkelig, at det ogsaa maa være aldeles klart, at, naar vi tale om Forholdet af Fæstegaardenes Værdi, saa kunne vi ikke fornødigviis, ved den Værdi, Godseierne besidde, tænke paa anden Værdi i Handel og Wandel, end den, som den ene Godseier kan taale at give den anden, altsaa at Herlighedens Værdi er udenfor Beregningen, thi Herligheden havde Godseieren som Besidder af Hovedgaarden eller Sædegaarden umiddelbart ifølge den Lovgivning, som Fæstevæsenet beroede paa. Den nye Godseier behøvede ikke at give den anden Noget for